

PehmoGIS -tutkimuksemme elinympäristön koetusta laadusta on käynnissä oleva tutkimus, joka alkoi Ympäristöministeriön ympäristöklusteri-tutkimushankkeessa (EHEÄ-hanke) ja jatkuu Tekesin OPUS-hankkeessa. Eheä-hanke valmistuu vuoden 2006 aikana ja Opus jatkuu vuoden 2007 loppuun.

Elinympäristön laatua asukkaiden näkökulmasta on tutkittu melko paljon sekä Suomessa että ulkomailla. Tutkimukset ovat tuottaneet mittavan määrän kriteerejä, joilla on pyritty määrittelemään joko tiettyjen elinympäristöjen koettua laatua tai on haettu sellaisia yleisiä kriteerejä, jotka ovat yhteydessä ihmisystävällisen elinympäristön määrittelyyn yleisellä tasolla.

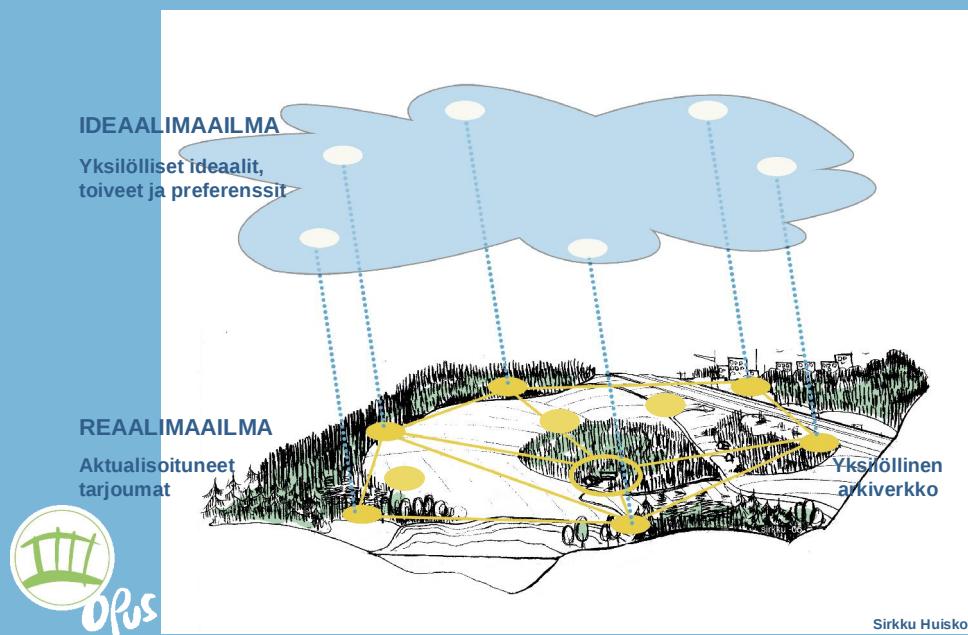
Elinympäristön koetun laadun tutkimiseen kriteerien kautta sisältyy yksi keskeinen puute: kokemukset eivät kiinnity fyysiseen ympäristöön. Esimerkiksi jos asukas kertoo pitävänsä elinympäristöään luonnonläheisenä, emme tiedä tarkoittaako hän olohuoneensa ikkunasta avautuvaa näkymää, takapihaansa, lähipuistoa vai kauempana sijaitsevaa viheraluetta tai ehkä näitä kaikkia. Jos elinympäristön koettua laatua tutkitaan kiinnitettynä fyysiseen ympäristöön, kiinnostaviksi kysymyksiksi nousevat elinympäristön laatutekijöiden 'paikallistuminen ja niiden saavutettavuus. Juuri näihin kysymyksiin nyt käsillä oleva tutkimus pyrkii tarttumaan.

Ihmisen ja ympäristön välinen yhteensopivuus on ollut lähtökohtana, kun on tutkittu ympäristön koettua laatua ja asukkaiden tyytyväisyyttä erilaisissa elinympäristöissä. Yhteensopivuus tulee tällöin ihmisen hyvinvoinnin kokemuksen perustaksi. Yhteensopivuus-teorian mukaan ihmiset pyrkivät maksimoimaan omien persoonallisten pyrkimystensä ja mieltymystensä sekä fyysisen tai sosiaalisen ympäristön välistä koettua yhteensopivuutta esimerkiksi silloin, kun he valitsevat asuin- tai työpaikkaa. Jos yhteensopivuus on huono, syntyy stressiä ja konflikteja, päinvastainen tilanne taas edesauttaa hyvinvoinnin kokemista. Kuten stressitekijöihin sopeutumisessa yleensäkin, myös ympäristöstressistä selviytymisessä auttaa, jos yksilöllä on mahdollisuus edes jonkinasteisesti vaikuttaa tilanteeseen, kontrolloida stressin aiheuttajaa.

Yhteensopivuusteoria (P-E-fit) on ympäristöpsykologian keskeisiä peruseräitä. Sitä on tutkinut mm. Daniel Stokols (1979), joka kehitti myös matemaattisen mallin yhteensopivuuden arvioimiseksi. Suomessa teoriaa on soveltanut esimerkiksi Marjut Wallenius väitöskirjassaan arkielämän tuesta hyvinvoinnin lähteenä (Wallenius, 1997).

MALLI ELINYMPÄRISTÖN KOETUSTA LAADUSTA

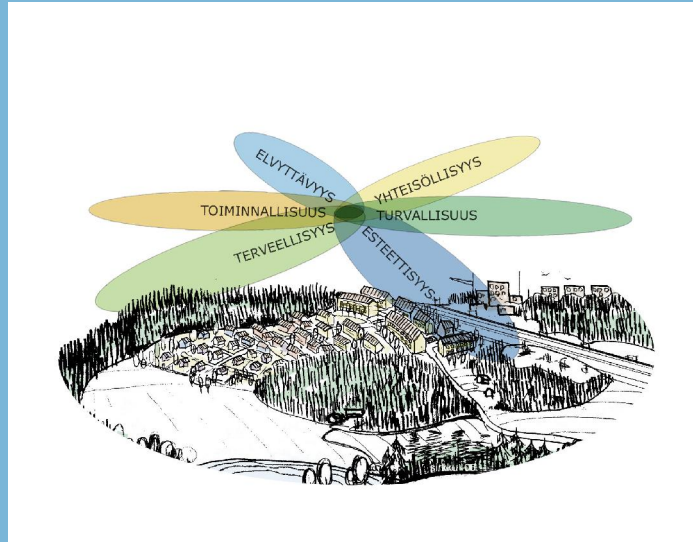

Myös oma mallimme elinympäristön koetusta laadusta perustuu yksilöllisten toiveiden ja preferenssien vastaavuuteen, siis yhteensopivuusteoriaan. Se, missä määrin kunkin yksilön omat, henkilökohtaisesti merkitykselliset ideaalit tarjoumat (laatutekijät) toteutuvat elinympäristössä ja reaalimaailmassa, määrittää elinympäristön koettua laatua.

Tutkittaessa elinympäristön koettua laatua kiinnitettynä fyysiseen ympäristöön, kiinnostaviksi kysymyksiksi nousevat elinympäristön tarjoumien tai laatutekijöiden paikallistuminen ja niiden saavutettavuus. Elinympäristön laadun voidaan siten katsoa koostuvan eräänlaisesta monipaikkaisesta *laatuverkosta*. Kukin yksilö voi mahdollisuuksiensa mukaan rakentaa oman laatuverkkonsa omien mieltymystensä, kykyjensä ja toiveidensa mukaan. Myös laatutekijöiden saavutettavuuden aste arkielämässä vaihtelee: laatutekijät voivat sijaita lähellä tai kauempana kotoa, niiden saavuttamisen esteenä voivat olla esimerkiksi ajalliset tai taloudelliset resurssit tai kaupungin rakenteisiin liittyvät esteet kuten pitkät välimatkat, vaikeasti ylitettävät liikenneväylät tai joukkoliikenteen harvat vuorovälit. Jokaiselle ympäristön käyttäjälle muodostuu kussakin elämäntilanteessa oma, erityinen, elävä laatuverkko. Laatuverkko käsittää senhetkisten, henkilökohtaisesti merkityksellisten paikkojen muodostaman verkoston, joka on jokaisella asukkaalla erilainen ja vaihtelevan laajuinen. Oma laatuverkko ja tyytyväisyys siihen ilmentää yksilön ja ympäristön yhteensopivuuden astetta.

Laatuverkon lisäksi voimme puhua arkiverkosta, joka koostuu laatuverkon lisäksi jokapäiväisessä elämässä käytettävien palvelujen verkosta (kaupat, lasten koulut ja päiväkodit, hoitolaitokset jne.) sekä työtä, opiskelua tai muuten päivittäistä arkea säätelevien paikkojen verkostosta. Laatuverkko on arkiverkon osajoukko. Laatuverkko, joka koostuu yksilölle henkilökohtaisesti tärkeistä paikoista on valinnaisempi kuin arkiverkko kokonaisuudessaan, jonka kaikkien osasten sijaintiin tai ominaisuuksiin ei voi vaikuttaa. On kuitenkin mahdollista, että arki- ja laatuverkko ovat hyvinkin pitkälle päällekkäisiä ja molemmilla voi olla merkitystä asukkaiden kokemukselle elinympäristön laadusta.

Laatukukka: sisältökokonaisuudet asukkaiden tärkeistä laatutekijöistä

Elinympäristön yksilöllisten laatutekijöiden sisältö voi olla hyvin moninainen. Asukkaille merkityksellisten tarjoumien joukkoon voivat kuulua ainakin ne viisi teemakokonaisuutta, joita on tarkasteltu ihmisystävällistä elinympäristöä käsittelevässä kirjassa, joka perustui laajaan katsaukseen alan tutkimuskirjallisuuteen (Kytä, 2004).

Tutkimuskirjallisuutta ei ole saatavilla kaikkien mahdollisten laatutekijöiden toteutumisesta erityyppisissä yhdyskunnissa. Oheisten laatutekijöiden on suhdetta yhdyskunnan rakenteeseen on tutkittu.

Ylläolevien laatutekijöiden lisäksi laatutekijöitä voi olla vielä paljon enemmän. Vasta systemaattinen empiirinen tutkimus paljastaa, mitkä ovat eri laatutekijöiden sisällöt ja painotukset eri väestöryhmissä. Monilla laatutekijöillä, mutta ei kaikilla, on tiivis kytkentä fyysiseen ympäristöön.

LAATUTEKIJÖIDEN TOTEUTUMINEN JA EHEYTTÄVÄ YHDYSKUNTASUUNNITTELU

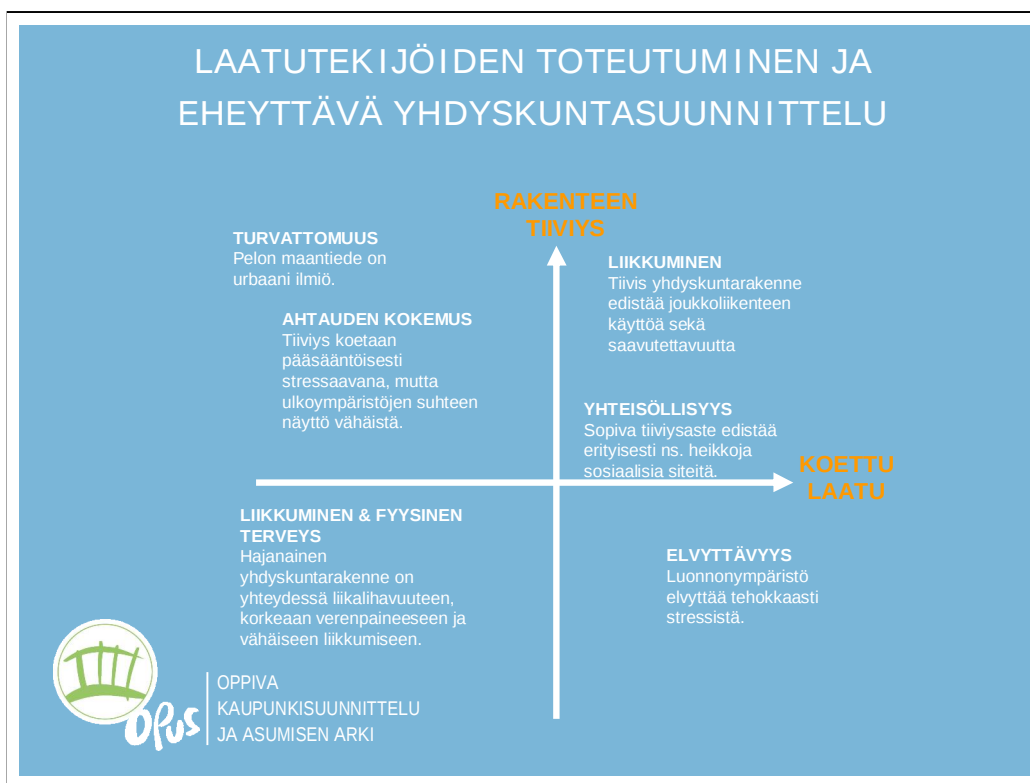
Yhdyskuntarakenteen eheyttämisellä, joka on keskeinen pyrkimys tämänhetkisessä yhdyskuntasuunnittelussa, tarkoitetaan yhdyskuntien kokonaisvaltaista kehittämistä, joka nojaa vahvasti jo olemassa oleviin voimavaroihin. Kyse on määritelmällisesti samanaikaisesta yhdyskuntien tiivistämisestä ja pyrkimyksestä myös elinympäristön laadun parantamiseen (Riipinen ym. 2003). Ovatko nämä tavoitteet keskenään ristiriidassa?

Heikentyykö vai paraneeko elinympäristön koettu laatu tiiviysasteen nousemisen myötä? Kysymyksenasettelu voidaan tiivistää kuvan mukaiseen nelikenttään, jossa tarkastellaan samanaikaisesti yhdyskunnan tiiviyyden astetta ja elinympäristön koettua laatua.

Kuten kuvasta käy ilmi, em. kahden tekijän välinen yhteys voi olla periaatteessa neljän tyyppinen. Yhdyskunnan rakenne voi olla tiivis samalla kun asukkaat kokevat elinympäristön laadun huonoksi (tilanne 1). Näin voi olla esimerkiksi epäviihtyisällä kerrostaloalueella. Toisessa tilanteessa tiiviys ja koettu laatu kohtaavat (tilanne 2), kuten vaikkapa onnistuneesti rakennetulla kerrostaloalueella, joka täyttää asukkaiden laadulliset toiveet. Vastaavasti väljästi rakennettu yhdyskunta voidaan kokea joko huonolaatuiseksi (tilanne 3) tai toiveita vastaavaksi (tilanne 4). Viimeksi mainittu tilanne voi olla totta monilla pientaloalueilla, ehkä tyypillisimmin perinteisessä amerikkalaisessa pientalolähiössä, joka toteuttaa asukkaiden toiveet suurista taloista ja tonteista, mutta joka on usein erittäin hajanainen, puhtaasti autoliikenteeseen tukeutuva yhdyskunta.

On selvää, että todellisuudessa rakentamisen tiiviyyden ja ympäristön koetun laadun välinen suhde on hyvin monimutkainen. Tiivistä yhtäällä voidaan esim. pyrkiä kompensoimaan väljyydellä toisaalla. Kompensointi voi myös näkyä asukkaiden elämäntavassa: ahdistavaksi koetusta, liiallisen tiiviistä ympäristöstä voidaan paeta viikonloppuisin mökille.

LAATUTEKIJÖIDEN TOTEUTUMINEN JA EHEYTTÄVÄ YHDYSKUNTASUUNNITTELU

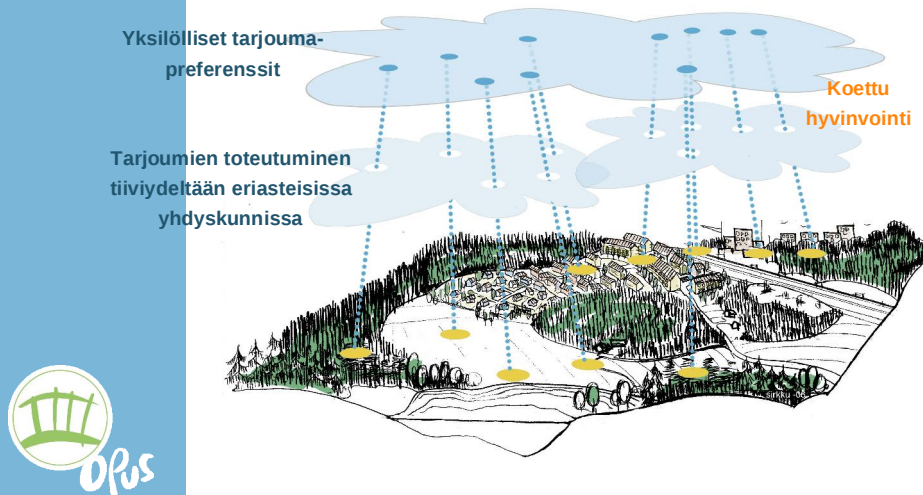
Kirjallisuuskatsaus (Kytä & Kahila, 2006) yhdyskunnan rakenteen (lähinnä tiivysasteen) ja elinympäristön koetun laadun välisestä suhteesta paljasti, että ko. tekijöiden välinen suhde ei ole ollenkaan yksinkertainen. Katsauksen päätuloksena voi pitää sitä, että yhdyskunnan rakenteen tiivydellä ja elinympäristön vaikutuksilla ei ole suoraviivaista, yksiolotteista suhdetta. Kävimme läpi melko perusteellisesti kirjallisuutta, joka liittyy elinympäristön koettuun laatuun ja sen suhteeseen ympäristön fyysisiin piirteisiin, yhdyskunnan rakenteeseen ja erityisesti yhdyskunnan rakentamisen tiivysasteeseen. Elinympäristön koettua laatua tutkittiin erityisesti seuraavien tekijöiden suhteen:

- liikkuminen
- yhteisöllisyyden ja yksityisyyden säätely
- turvallisuuden ja turvattomuuden kokemukset
- arkiliikkuminen ja fyysinen terveys
- henkinen terveys ja ympäristön elvyttävyys
- esteettinen kokeminen

Rakentamisen tiivys näyttäisi liittyvän sekä myönteisiin että kielteisiin vaikutuksiin elinympäristön koetussa laadussa: on melko vakuuttavaa näyttöä siitä, että tiivis yhdyskuntarakenne vähentää autoliikennettä ja lisää liikkumista kävellen ja tätä kautta edistää ympäristön koettua laatua tai edistää asukkaiden hyvinvointia. Kohtuullinen tiivystaso liittyy yhteisöllisyyden lisääntymiseen verrattuna sekä liialliseen tiivyyteen että liian vähäiseen rakentamiseen. Tiivis rakentaminen liittyy kuitenkin myös turvattomuuden ja stressaavan ahtauden kokemuksiin. Vältä rakennetulla, hajanaisella yhdyskuntarakenteella näyttää puolestaan olevan kielteisiä fyysisiä terveysvaikutuksia, vähäisen fyysisen aktiivisuuden kautta, mutta samalla siihen kytkeytyvä luonnonläheisyys voi edistää henkistä terveyttä toimimalla tehokkaasti stressistä elvyttävänä areenana. Ympäristön fyysisten terveysvaikutusten tutkimiseen nelikenttämme ei kuitenkaan sovi yhtä hyvin kuin muihin laatutekijöihin, koska kirjallisuuskatsauksessa kartoitettiin pääosin arkiliikkumiseen ja fyysisen kuntoon liittyviä mitattavissa olevia, fyysisiä terveysvaikutuksia, ei niinkään koettua terveyttä. Myös ns. perinteinen ympäristöterveystutkimus esim. ilmansaasteiden, melun ja pienhiukkasten terveysvaikutuksista jätettiin katsauksen ulkopuolelle.

Kirjallisuuskatsauksen perusteella emme voi luoda selkeitä hypoteeseja asukkaiden kokeman elinympäristön laadun ja yhdyskunnan rakenteen tiivysasteen välille. Kysymys saattaa palautua asukkaiden laatutekijöiden sisältöön: kunkin asukkaan painottamat erilaiset laatutekijät toteutuvat vaihtelevasti erityyppisissä yhdyskunnissa.

TIIVIYDEN KOKEMINEN TARJOUMIEN KAUTTA VÄLITTYNEENÄ PROSESSINA

Yhdyskuntarakenteen tiiviys voi periaatteessa joko haitata tai edistää yksilön laatutekijöiden toteutumista ja saavutettavuutta. Tiiviin asuin ympäristön kokeminen on eräs eniten tutkittuja teemoja ympäristöpsykologiassa (Baum & Paulus, 1987; Kyttä 1997) ks. Myös Osio Tiiviyden ja esteetisyyden kokeminen). Tutkimustietoa on runsaasti etenkin liittyen *sisätilojen* ahtauden kokemuksellisiin vaikutuksiin. Tässä kirjallisuudessa tiiviyttä on tavallisesti käsitelty samantyyppisenä ympäristön stressitekijänä kuin esimerkiksi melua, kuumuutta ja arkipäivän harmeja (daily hassles). Vähemmän tutkimusta on tehty tiiviisti rakennetun *ulkoympäristön* kokemisesta ja suoria yhteyksiä koetun tiiviyden ja mitattavan tiiviyden välille on pystytty osoittamaan vain harvoin.

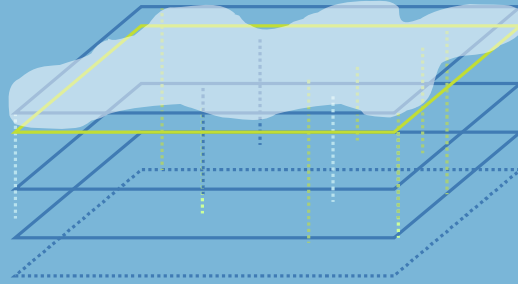
Koettuun tiiviyteen vaikuttavat ympäristön fyysisten piirteiden lisäksi sosiaaliset ja kulttuuriset tekijät sekä yksilölliset persoonallisuuspiirteet (Baum & Paulus 1987). Esimerkiksi alueen suunnitteluratkaisut samoin kuin tilannekohtaiset sosiaaliset säännöt ja kulttuuriset tekijät liittyvät vaihteluihin tiiviyden kokemuksissa. Edelleen yksilöt eroavat suhtautumisessaan tiiviyteen. Erot voivat palautua esim. yksilölliseen suhtautumiseen aistiärsykkeiden määrään tai eroihin psykologisten säätelykeinojen kuten coping-mekanismien käytössä.

Tässä tutkimuksessa tiiviyden kokemista tarkastellaan tarjoumien kautta välittyneenä prosessina. Tällöin tiiviyden kokemista säätelisivät ne mahdollisuudet tai esteet, joita tiiviisti rakennettu ympäristö tarjoaa kunkin yksilön omien, henkilökohtaisesti merkityksellisten tarjoumien toteutumiselle. Sama tiiviydsaste voi siis merkitä yhdelle yksilölle mahdollisuuksia ja toiselle rajoituksia suhteessa omien laatutekijöiden toteutumiseen tai saavuttamiseen. Siten tiiviin ympäristön kokemista säätelisivät viime kädessä rakentamisen tavan vaikutukset ympäristön tarjouma-kokoelmaan, arjen toimintamahdollisuuksiin ja itselle tärkeisiin ympäristön ominaisuuksiin. Tiiviys saattaisi siten häiritä enemmän ihmistä, jolle tärkeitä tekemisen, yhdessäolemisen tai virkistymisen mahdollisuuksia tiivis ympäristö rajoittaa. Toiselle henkilölle sama tilanne voi merkitä mahdollisuuksien parantumista. Vaikka potentiaalisten tarjoumien joukko onkin periaatteessa aina ääretön, vaikuttaa rakentamisen tiiviyden aste todennäköisesti jollakin tavalla saatavilla olevien tarjoumien määrään ja laatuun.

Emme siis odota, että tiiviydsaste olisi niinkään suorassa suhteessa asukkaiden kokemaan hyvinvointiin – pikemminkin välittyneenä tarjoumien toteutumisen kautta.

PehmoGIS internetissä

Paikkatietopohjaisten nettimenetelmien kehittäminen elinympäristön koetun laadun ja ympäristön haltuunoton tutkimiseen

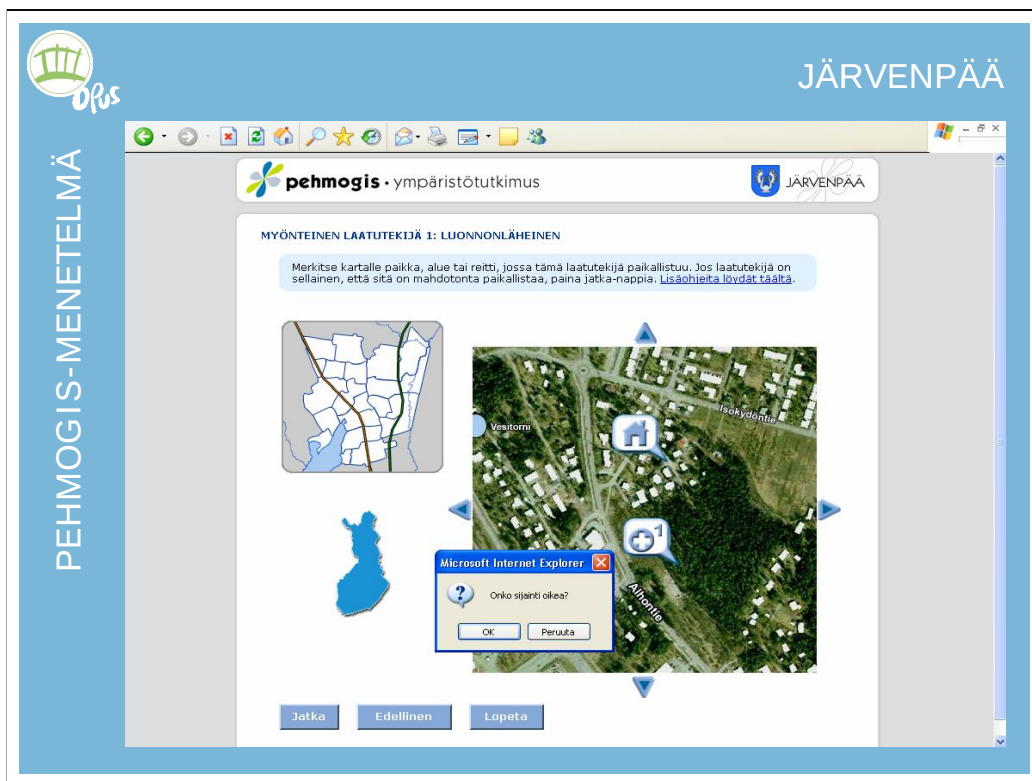

Asukkaat paikantavat ympäristökokemuksiaan kartalle

Uusi 'pehmlayer' paikkatietojärjestelmään

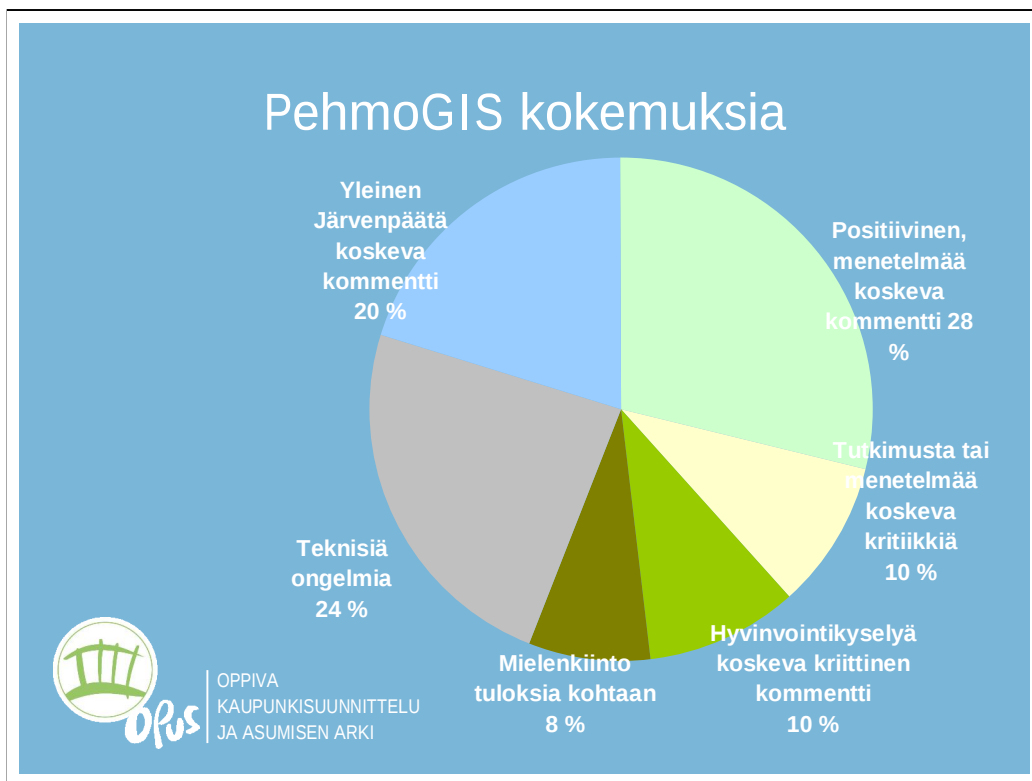
Elinympäristön koetun laadun tutkimiseksi on hankkeessa kehitetty paikkatietopohjainen menetelmä, jota voi käyttää internetissä.

Tämä pehmoGIS -menetelmä mahdollistaa ympäristökokemusten tutkimisen paikkaan kiinnitettynä ainutlaatuisella tavalla. PehmoGIS-tieto voisi tulevaisuudessa muodostaa kokonaisen oman kerroksensa paikkatietojärjestelmään (digitaaliseen, monikerroksiseen karttapohjaiseen tietojärjestelmään). Parhaimmillaan pehmoGIS layer sisältäisi moniulotteista kokemuksellista tietoa vaikkapa lasten koulumatkareiteistä, ikäihmisten vaaran paikoista, hienoista elpymispaikoista jne.

PehmoGIS-menetelmää kokeiltiin ensi kerran Järvenpäässä syksyllä 2004.

Järvenpään pehmoGIS-menetelmä on helppokäyttöinen, mummonmentävä internet-sovellus, joka ei vaadi aikaisempaa kokemusta karttaliittymien käytöstä ja joka etenee askel kerrallaan ilman eksymismahdollisuutta !

Vastaajien kommentit pehmoGIS-menetelmästä olivat pääsääntöisesti positiivissävyyisiä: 28 % oli positiivisia kommentteja menetelmästä, 20 % kommentoi Järvenpäästä, 8 % oli kiinnostunut tuloksista.

"Tämä oli hyvä! Tällaisia tutkimuksia saisi minusta olla enemmänkin, ehkä niiden tuottaman tiedon pohjalta sitten todella saisi joskus muutosta joihinkin asioihin. "

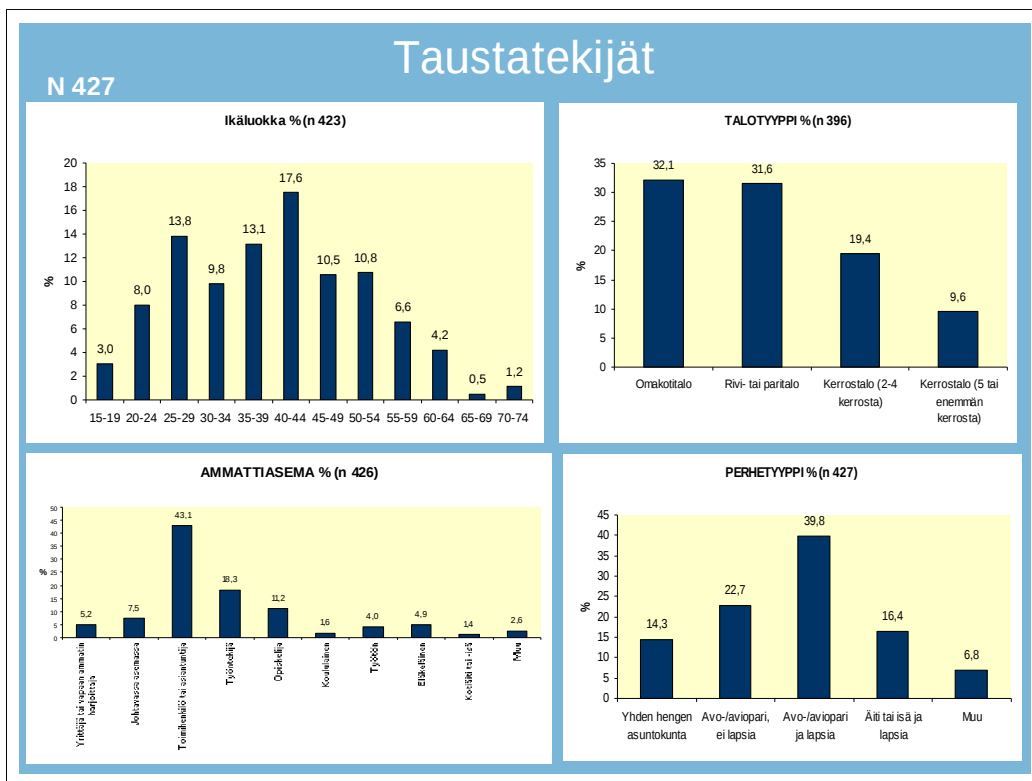
"Harvinaisen selkeä ja kiva kysely. "

"Oikein hyvä asia, että tällaisia kyselyitä tehdään. Elinympäristön vaikutus ihmisten elämänlaatuun lienee hyvin keskeinen. Kiitos! "

Negatiivissävyyiset kommentit koskivat teknisiä ongelmia (24 %), epäilyksiä hyvinvointikyselyn luottamuksellisuutta kohtaan (10 %) ja varsinaista kritiikkiä oli 10 % kommentteista.

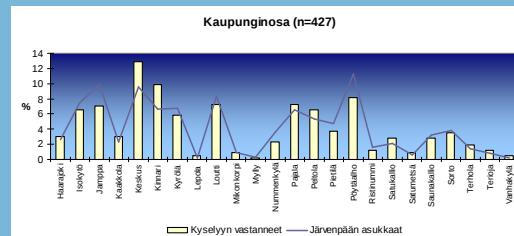
"Vastausten luottamuksellisuus mietityttää kovasti!
Minne alkuperäiset datat talletetaan? Talletetaanko ne koodattuna vai selväkielisenä? Kenellä on oikeus nähdä alkuperäinen data tutkimuksen päätyttyä? "

"Karttaosio oli hieman vaikea hahmottaa. Omat vastaukseni ainakin käsittivät kokonaisia asuinalueita ja niitä ei kartalle saanut merkittyä. Avoimet kysymykset tai kaupunginosittain ryhmitellyt kysymykset olisivat saattaneet toimia paremmin. "

Järvenpää kyselyyn vastasi 3 kk:n aikana 427 asukasta, vaikka sovellusta ei markkinoitu kovinkaan paljoa. Vastaajista 64 % naisia, ja 56 %:lla heistä oli lapsia. Myös toimihenkilöt ja pientaloissa asuvat olivat ylliedustettuina aineistossa. Vastaajien taustatiedot eivät kuitenkaan eronneet olennaisesti kyselyissä yleensäkin tulevasta otoksen vinoumasta. Esimerkiksi naiset dominoivat yleensä. PehmoGIS-kysely ei siis näyttänyt tuottavan internet-erityistä vastaajajoukkoa.

Vastaajien alueellinen edustavuus

OPIVA

OPPIVA
KAUPUNKISUUNNITTELU
JA ASUMISEN ARKI

Myös kyselyn alueellinen edustavuus oli melko hyvä.

PehmoGIS -kyselyn tuloksia

Oppiva

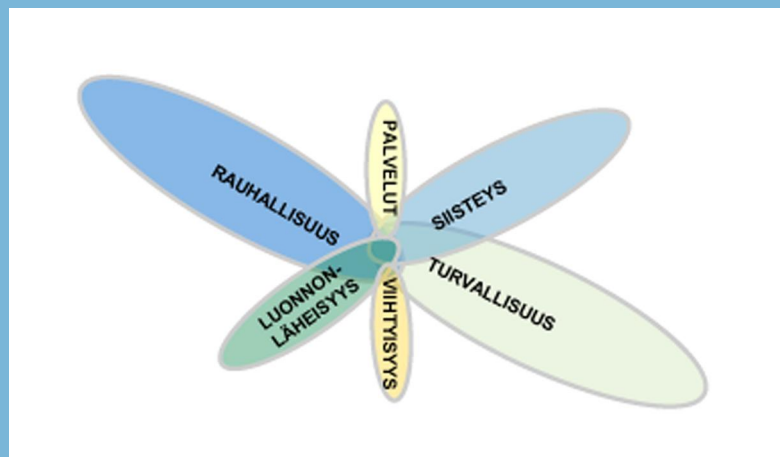
KAUPUNKISUUNNITTELU
JA ASUMISEN ARKI

Seuraavassa esitellään tutkimuksen keskeisiä tuloksia.

Laatutekijöiden sisällöt muistuttavat paljon monien muiden suomalaisten elinympäristön laatua ja viihtyvyyttä koskevia tuloksia: Turvallisuus, rauhallisuus, hyvä hoito sekä luonnonläheisyys nousevat keskeisiksi laatutekijöiksi lähes kaikissa tutkimuksissa. Negatiiviset tekijät ovat lähinnä näiden vastakohtia.

JÄRVENPÄÄN LAATUKUKKA

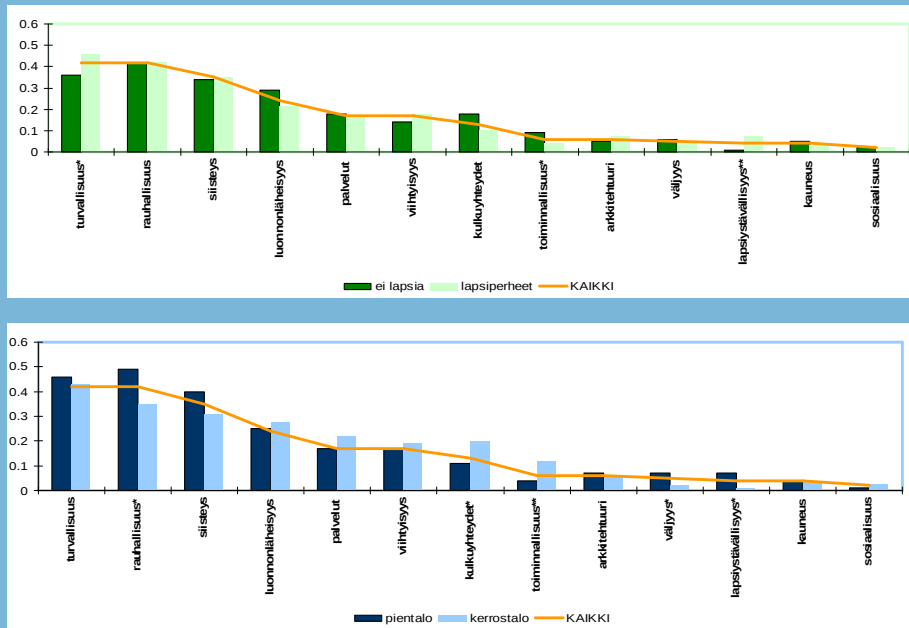
OPPIVA
KAUPUNKISUUNNITTELU
JA ASUMISEN ARKI

Ylläolevaan kuvaan on tiivistetty Järvenpäässä esiintulleet, yleisimmät positiiviset laatutekijät ja suhteutettu Järvenpään oman 'laatukukan' terälehtien koko kunkin tekijän mainintojen useuteen.

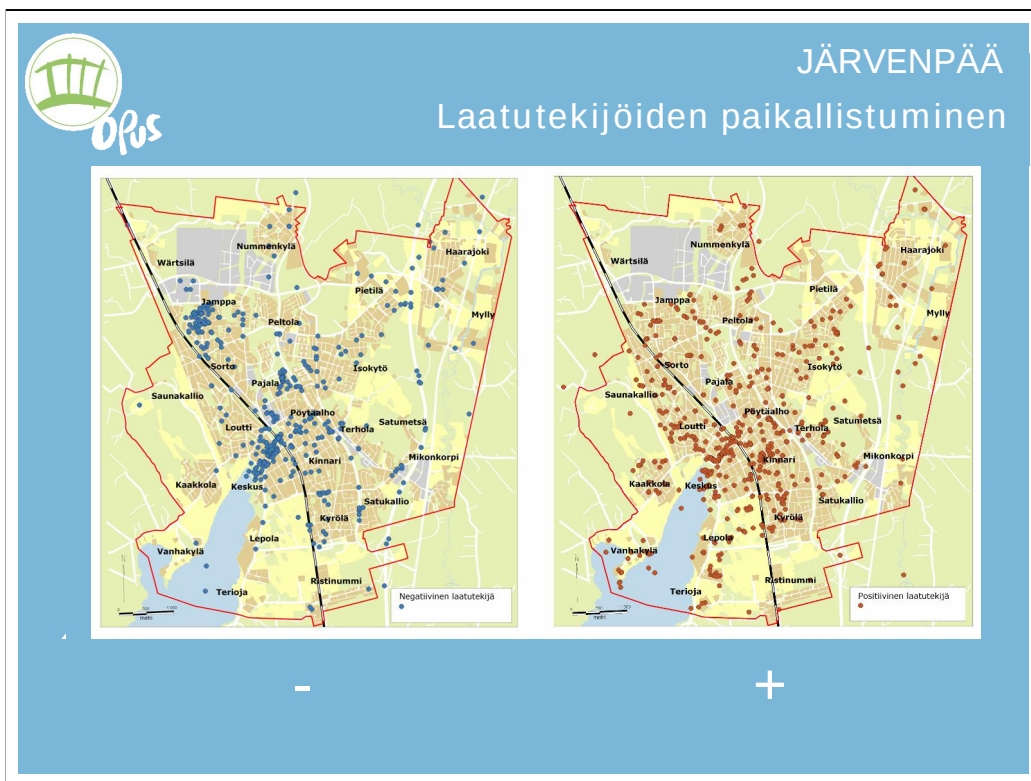
Näitä sisältöjä voi verrata esim. Horellin (2004) luomaan malliin ihmisystävällisen ympäristön keskeisistä ulottuvuuksista, joita olivat (ks. osio Uusi arki) :

*:llä merkityt teemat tulivat esiin Järvenpäässä elinympäristön koettujen laatutekijöiden sisällössä.

TAUSTAMUUTTUJAT JA LAATUTEKIJÄT

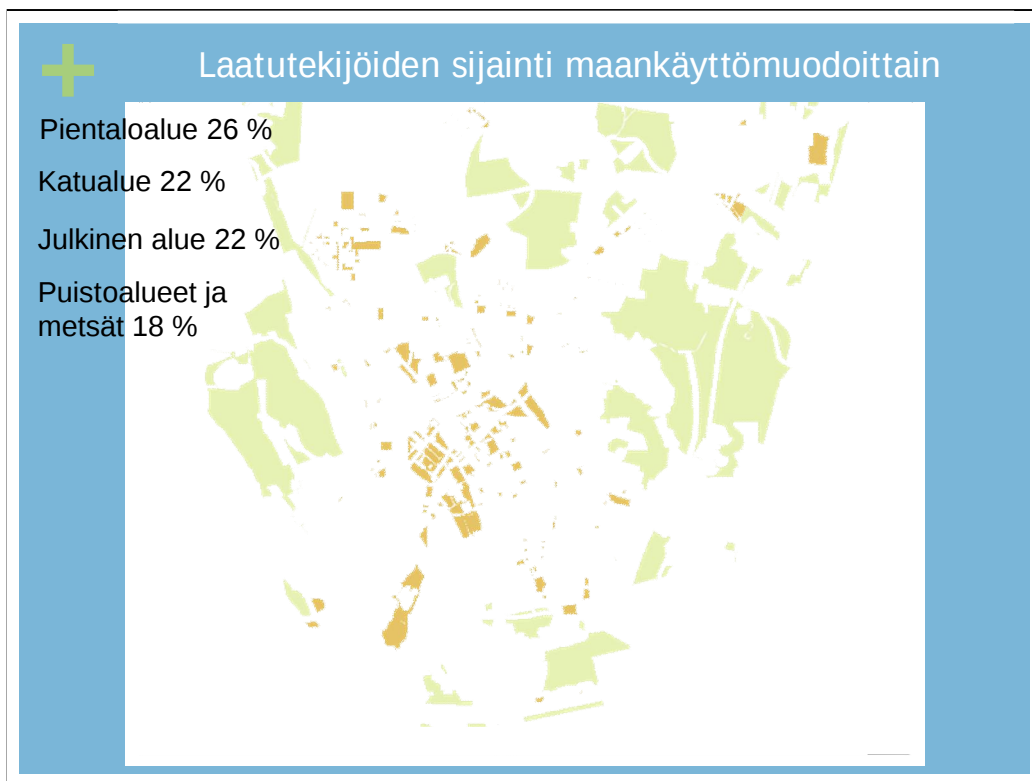
Ei taustamuuttujat (ikä, sukupuoli, sosioekonominen asema, talotyyppi, hallintamuoto, lapsia vai ei, asunnon pinta-ala) vaikuttivat melko vähän eri laatutekijöiden esiintymisen useuteen. Yleistrendi oli, että laatutekijät olivat hämmästyttävän samoja eri asukasryhmille. Tavallisesti taustatekijät liittyivät korkeintaan yhden tai kahden laatutekijän esiintymisen todennäköisyyteen. Talotyyppi (pientalo vs kerrostalo) sekä se, oliko asuntokunnassa lapsia vai ei, liittyivät hieman suurempaan variaatioon laatutekijöissä, talotyyppi liittyi eroihin viidessä ja lasten olemassaolo kolmessa laatutekijässä. Yllä olevassa kuvassa on esitetty kaaviona laatutekijöiden sisältö näiden taustamuuttujien mukaan.

PehmoGIS-tutkimuksen keskeinen idea oli pyrkimys paikallistaa asukkaiden laatutekijöitä. Yllä olevissa kartoissa on paikallistettu kaikki positiiviset ja negatiiviset laatutekijät.

Asukkaiden paikantamat laatutekijät sijaitsivat melko kattavasti Järvenpään eri osissa. Negatiiviset laatutekijät muodostavat selkeämpiä yhtenäisempiä ryppäitä, lähinnä keskustan, Jampan ja Pajalan alueille. Positiiviset laatutekijät muodostavat ainoastaan yhden yhtenäisemmän ryhmän keskustan alueelle. Paikannusten määrä erisisältöisillä laatutekijöillä ei vaihdellut paljoakaan, positiivisista laatutekijöistä paikannettiin hieman yli puolet (esim. turvallisuus 60 %, rauhallisuus 56 %, luonnonläheisyys 54 %) ja negatiivisista puolestaan hieman alle puolet ((turvaton 47 %, rauhaton, 47 %, epäsiisteys 41 %). Kuvista käy ilmi, että negatiiviset laatutekijät ryhmittyvät l. klusteroituvat hieman voimakkaammin kuin positiiviset laatutekijät.

Suurin osa niin positiivisista kuin negatiivisistakin laatutekijöistä sijaitsee rakennetun alueen, taajama-alueen, sisällä eikä taajaman ulkopuolella sijaitsevilla metsä- tai peltoalueilla. Taajaman ulkopuolella sijaitsevat pisteet ovat useammin positiivisia kuin negatiivisia laatutekijöitä. Kaupunkia ympäröiville viheralueille ei synny luonnollisestikaan samankaltaisia yhtä tiiviitä havaintoryppäitä, koska pisteet hajautuvat laajemmalle alueelle. Yksi positiivisia laatutekijöitä kerännyt alue on kuitenkin Lepolan alueen pellot. Alue koetaan rauhalliseksi, maaseutumaiseksi ja avaraksi. Aluetta ei nähdä vain maisemallisesti miellyttävänä vaan se tarjoaa myös tärkeät ulkoilumaastot lähellä asuville. Myös Terholan ja Isokydön itäpuolelle ja Peltolan pohjoispuoleisille viheralueille on paikannettu paljon laatutekijöitä, jotka kytkeytyvät luonnonläheisyyteen ja ulkoilumahdollisuuksiin. Vanhakylän alue Tuusulanjärven tuntumassa on puolestaan tärkeä virkistysalue, jota ovat merkinneet myös kauempana asuvat. Katualueet ja niiden lähiympäristöt ovat keränneet paljon negatiivisia havaintoja koko Järvenpään alueella. Pohjoisväylä koetaan useassa kohdassa meluisaksi, saasteiseksi ja epäterveelliseksi. Samankaltaisia havaintoja on kerännyt myös Sipoontie Tanhuniityn kohdalla sekä Helsinki-Lahti moottoritie.

Laatutekijöiden sijainnin tarkastelu maankäyttömuodoittain paljastaa, että positiivisia laatutekijöitä paikallistettiin eniten pientaloalueille, katualueille ja julkisille alueille. Katualueille sijoitettujen pisteiden osuus voi kuitenkin olla hieman yliarvioitu, koska kartta-aineistossamme katualueet ovat todellisuutta leveämpiä ja pihoille tarkoitettuja pisteitä voi siten joutua katualueluokkaan. Kotipaikka saattaa vaikuttaa paljonkin laatutekijöiden paikannukseen, sillä juuri pientaloalueille laatutekijänsä paikantaneet vastaajat asuivat myös useimmiten pientaloalueilla. Sen sijaan kerrostalossa asuvat ovat paikantaneet positiivisia laatutekijöitä kerrostaloalueiden lisäksi runsaasti myös pientaloalueille.

Yksittäisistä laatutekijöistä luonnonläheisyys ja viihtyisyys paikantuvat muita useammin metsä- ja puistoalueille. Rauhallisuus, turvallisuus ja siisteys sen sijaan paikantuvat useimmiten pientaloalueille ja katualueille. Katualueille paikannetut tekijät viittaavat lähinnä liikenteen meluttomuuteen sekä turvallisuuteen.

Negatiivisia laatutekijöitä on paikannettu paljon myös julkisille alueille. Negatiivisten laatutekijöiden sijaintiin ei vaikuta yhtä suoranaisesti vastaajan asuinalue, sillä niin pientaloissa kuin kerrostaloissa asuvat vastaajat ovat paikantaneet tekijöitä sekä julkisille että katualueille. Yksittäisistä laatutekijöistä erityisesti rauhattomuus ja turvattomuus on paikannettu katualueille. Julkiset alueet koetaan rauhattomuuden ja turvattomuuden lisäksi myös epäsiisteinä ja hoitamattomina. Epäsiisteinä ja hoitamattomina koetaan myös teollisuusalueet. Suunnittelun laatu nähdään puolestaan huonona kerrostaloalueilla.

Laatutekijät teemoittain:

liikenneverkko

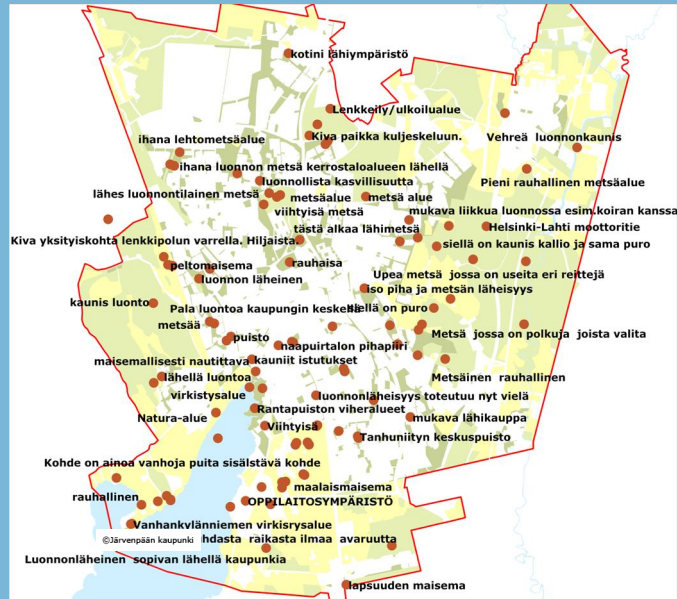
OPPIVA
KAUPUNKISUUNNITTELU
JA ASUMISEN ARKI

Laatutekijöiden paikallistumista voi tutkia myös yksittäisistä laatutekijöistä tai teemoista käsin. Ylläolevaan kuvaan on kerätty kaikki liikenneympäristöön liittyneet kommentit (sekä positiiviset että negatiiviset) ja havainnollistettu nämä kokemukset Järvenpään katuverkkoa esittävälle kartalle. Aukkaiden kokemukset vaarallisista tieosuuksista ja risteyksistä, katuverkon kunnosta ja hyvistä kävelyreiteistä antavat liikennesuunnittelijoille ajankohtaista paikallista tietoa. Tämä tieto voidaan irrottaa muista laatutekijöistä omaksi erilliseksi tasokseen. Suunnittelijat saavat näin arvokasta lisätietoa kunnan katuverkoston ja ulkoilureittien kehittämisen pohjaksi.

Laatutekijät
teemoittain:

viheralueet

opus

OPPIVA
KAUPUNKISUUNNITTELU
JA ASUMISEN ARKI

Vastaavalla tavalla voi tutkia esim. viheralueille sijoittuvia kommentteja. Tämän tyyppinen palautetieto voi olla arvokasta esim. osana kunnan viherkaavan laatimisen prosessia.

Positiivinen hot spot : Tuusulanjärven ranta

Seuraavissa kuvissa on esitetty eräitä ns. hot spotteja, kuumia kohteita, jotka keräsivät erityisen runsaasti laatupesteitä.

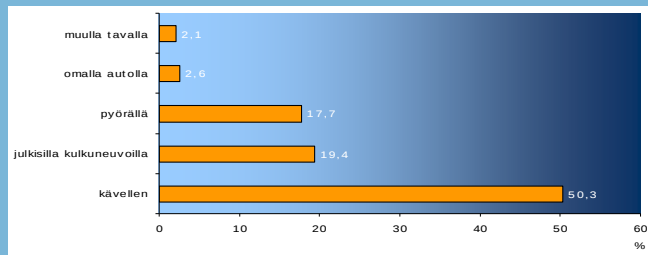
Järvenpäässä juuri keskustaan paikannettiin paljon sekä positiivisia että negatiivisia laatutekijöitä. Negatiivisia laatutekijöitä on kasautunut alueelle kuitenkin enemmän, noin 100 paikannusta ja positiivisia noin 60 paikannusta. Rannassa sijaitseva puistoalue näyttäytyi monelle asukkaalle virkistätymispaikkana, jossa lenkkeillään ja vietetään aikaa lasten kanssa. Rantapuiston alueelle paikannettiin kuitenkin hieman enemmän negatiivisia tekijöitä kuin positiivisia ja asukkaat kokevatkin paikan joskus myös epäsiistinä ja rauhattomana. Tyypillistä hot spoteille olikin, että ne vetivät puoleensa sekä positiivisia että negatiivia kommentteja.

Negatiivinen hot spot : kävelykatu Janne

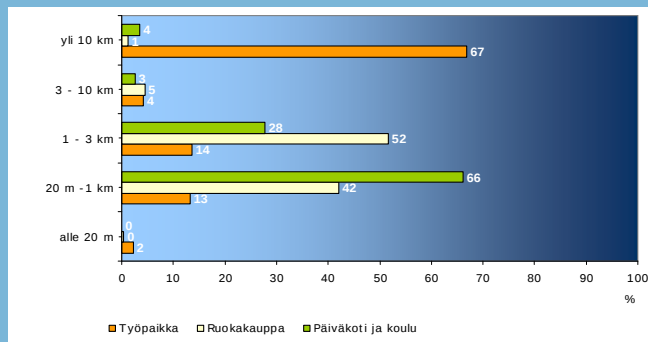
The map illustrates the urban layout of Jyväskylä, with the pedestrian street 'Kävelykatu Janne' highlighted in red. The street runs from the central station area towards the city center. The map includes labels for various districts and landmarks, such as 'Jyväskylän keskus', 'Jyväskylän kaupungin keskus', 'Jyväskylän rautatieasema', and 'Jyväskylän kaupungin keskus'. The map also shows the locations of the Jyväskylä Central Station (Jyväskylä rautatieasema) and the Jyväskylä City Hall (Jyväskylän kaupungin keskus).

22

Saavutettavuus

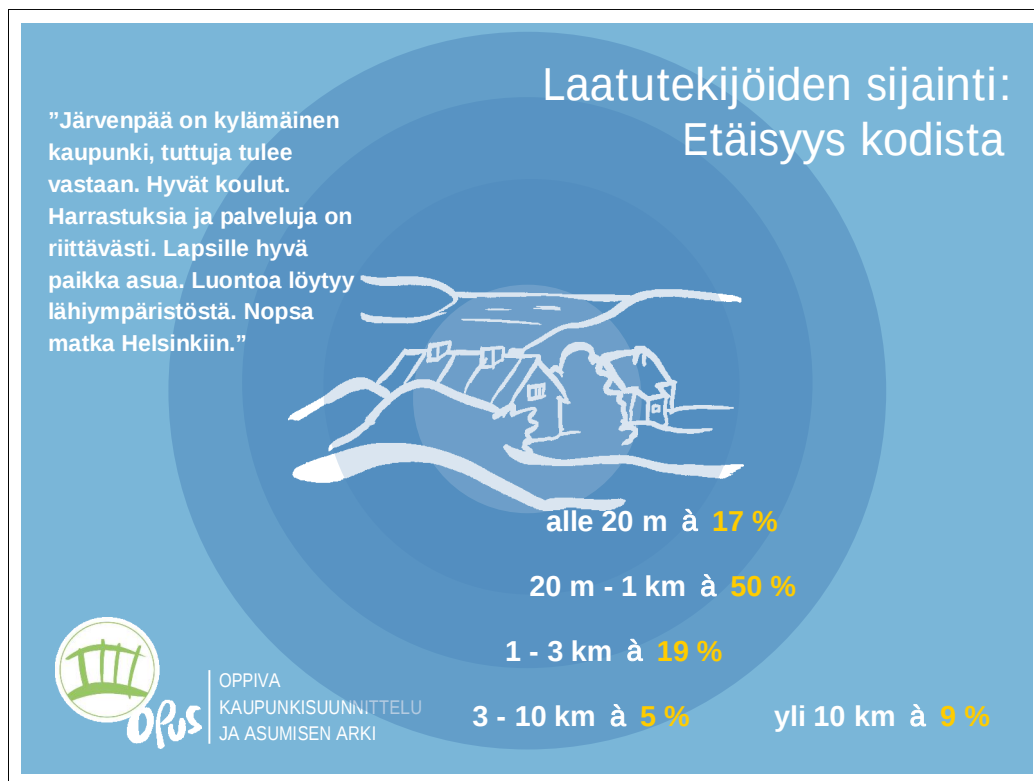
Millä kulkuneuvolla laatutekijä saavutetaan?

Työpaikan ja peruspalvelujen etäisyys

Laatutekijöistä suurin osa, eli noin 50 % saavutetaan kävellen. Myös pyörällä ja julkisilla kulkuneuvoilla saavutetaan laatutekijöitä, mutta omalla autolla sen sijaan harvemmin. Taustamuuttujien suhteen ei löydy tilastollisesti merkitseviä eroja liikkumistavoissa, kuitenkin naisista hieman useammat saavuttavat positiivisen laatutekijän kävellen ja miehet puolestaan omalla autolla.

PehmoGIS-sovelluksessa vastaajia pyydettiin merkitsemään kartalle myös peruspalvelujen, koulujen, päiväkotien ja päivittäistavarakauppojen sijainnit samoin kuin oman työpaikan sijainti. Järvenpäästä vastaajat löytävät niin päiväkodit, koulut kuin ruokakaupat, mutta työpaikka sijaitsee useimmilla Järvenpään ulkopuolella. Vastaajien peruspalveluiden etäisyys kodista rakentuu vyöhykkeisesti. Suurimmalla osalla vastaajista (yli 65 %) päiväkodin ja koulun keskimääräinen etäisyys kodista on alle kilometrin. Ruokakaupoista suurin osa sijaitsee alle kolmen kilometrin etäisyydellä. Työpaikat sijaitsevat selvästi etäämpänä kuin peruspalvelut. Vastaajien työpaikoista yli 60 % sijaitsee reilusti yli 10 kilometrin etäisyydellä ja kodin sekä työpaikan välisen etäisyyden keskiarvo on 23 km. Taustamuuttujat eivät vaikuta arkisten palveluiden tai työpaikan etäisyyteen tilastollisesti merkitsevästi.

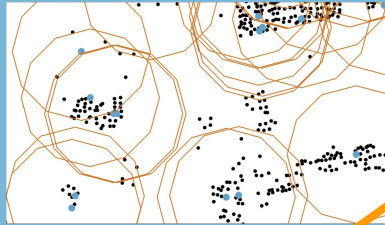
Positiivisten ja negatiivisten laatutekijöiden saavutettavuutta tutkittiin laskemalla etäisyys vastaajan kodin ja laatutekijöiden välillä. Etäisyys ei ole todellinen matkan pituus, vaan laskettu linnuntietä vastaajan kodin ja laatutekijän välillä.

Positiiviset laatutekijät sijaitsivat hyvin lähellä kotia. 67 % laatutekijöistä paikallistettiin alle 1 km etäisyydelle kodista ja 500 m säteeltä löytyi 59 % laatutekijöistä. Negatiiviset laatutekijät sijaitsivat hieman kauempana kotoa: 51 % kielteisistä tarjoumista paikallistettiin enintään 1 km etäisyydelle kodista.

Luonnonläheisyys toteutui muita laatutekijöitä useammin etäämpänä kodista ja rauhallisuus sen sijaan aivan kodin välittömässä läheisyydessä. Vastaajat tuntevat myös arvostavan erityisesti lähipalveluita. Palvelut laatutekijänä on paikannettu usein kodin lähiympäristöön, sillä yli 80 % palveluista sijaitsee alle kilometrin etäisyydellä kodista.

Viime vuosina on usein väitetty, että postmoderni ihminen ei kiinnity lähiympäristöön, koska hän luo omat verkostonsa lähiympäristön ulkopuolelle, vapaana maantieteellisistä rajoitteista. Tutkimuksemme mukaan kuitenkin kaikki ikäryhmät löysivät tärkeitä paikkoja yllättävän läheltä kotia. Tutkimuksemme päinvastoin antoi vahvistusta sille ajatukselle, että nykyinen hektinen arki ja työelämän kasvavat vaatimukset korostaa kodin, kotipiikan ja lähiympäristön roolia latautumispaikkana, jopa turvallisena linnoituksena. Kaukana kavala maailma!

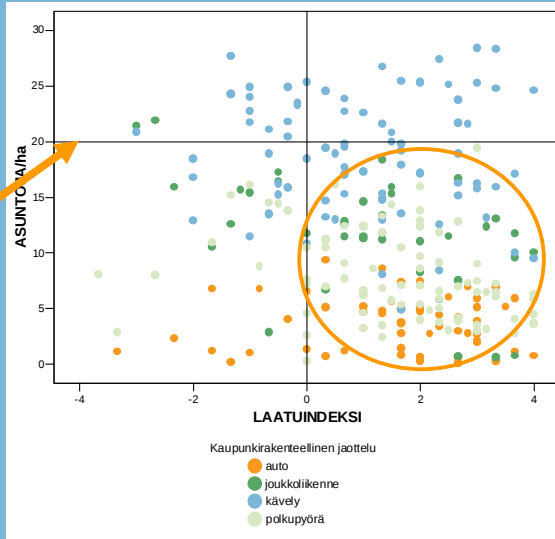
Laatutekijäindeksi ja eheä yhdyskuntarakenne

20 asuntoa/ha
• USA:n suositus
joukkoliikenteen
toteutumiselle

OPPIVA
KAUPUNKISUUNNITTELU
JA ASUMISEN ARKI

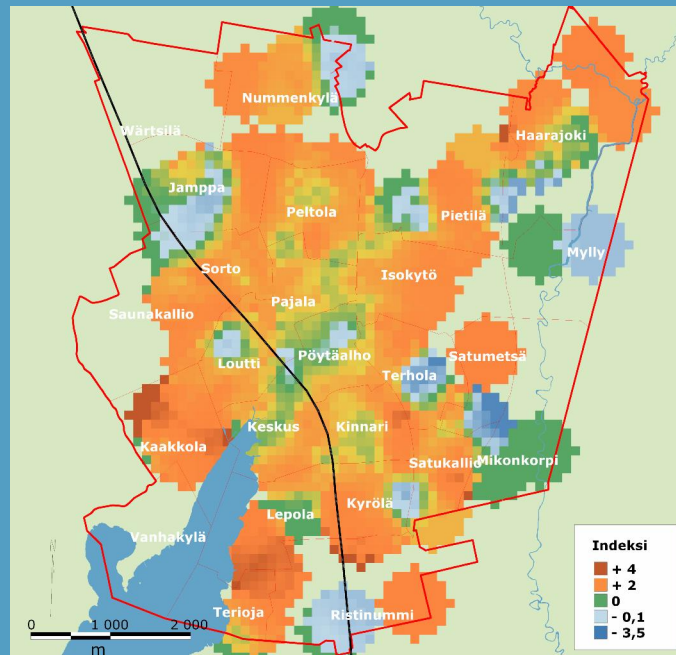
Lopuksi positiivisten ja negatiivisten laatutekijöiden toteutumisen yhtäaikaiseksi arvioimiseksi luotiin Laatuindeksi, joka oli positiivisten ja negatiivisten laatutekijöiden toteutumisen erotus. Jos tämä arvo on 0, ovat positiivisten ja negatiivisten laatutekijöiden toteutumisen asteet samansuuruisia. Jos positiiviset laatutekijät toteutuvat voimakkaammin kuin negatiiviset, arvo saa positiivisia arvoja ja päinvastaisessa tapauksessa negatiivisia arvoja.

Jotta laatuindeksin arvoa voitaisiin suhteuttaa yhdyskuntarakenteen tiivysasteeseen, luotiin jokaisen vastaajan kodin ympärille bufferit 500 m ja 100 m säteellä. Vyöhykkeen sisään jäävästä alueesta laskettiin rakentamisen tiivysaste ja viherympäristön määrä monella eri tavalla mitattuna.

Jotta elinympäristön koetun laadun ja yhdyskunnan rakenteellisen tiivyyden välistä suhdetta voitaisiin tutkia, sijoitettiin edellä esitettyyn eheyttämisen nelikenttään empiirisestä aineistosta saadut arvot. Jokainen tutkittu yksilö edustaa kaaviossa yhtä pistettä. Koettua laatua edustavalla Laatuindeksi-janalla luontevaksi raja-arvoksi (x-akselin nollakohtaksi) tulee tilanne, jolloin positiivisten ja negatiivisten laatutekijöiden toteutumisen aste on samansuuruinen (Laatuindeksi saa arvon 0). Y-akselilla raja-arvon määrittäminen on sen sijaan paljon vaikeampaa. Sen määrittämiseksi tarvittaisiin tieto siitä, millä yhdyskunnan rakenteen tiiviystasolla eheyttäminen, riittävän tiivis tai ekologinen yhdyskuntarakenne alkaa. Suomessa ei ole käytössä sellaista raja-arvoa, joka määrittäisi, mitä pidetään riittävän tiiviinä yhdyskunnan rakenteena esim. joukkoliikenteen toteutumisen kannalta tai ylipäätään ekologisessa mielessä. Olemme siksi merkinneet kaavioon y-akselin nollakohtaksi 'ohjeellisesti USA:ssa käytössä olevan suositusarvon (20 asuntoa/ha) paikallisjoukkoliikennettä riittävästi tukevasta asukastiheydestä. Tähän nollakohtaan 'on luonnollisesti syytä suhtautua varauksella.

Kuvassa on siis laatuindeksin arvon ja yhdyskuntarakenteen tiivyyden asteen (asuntoja/ha) ristiintaulukoinnin tulokset ja eroteltu vastaajat kotipaikan kaupunkirakenteellisen jaottelun perusteella. Tarkastelu paljastaa, että havainnot painottuvat nelikentän oikeaan alanurkkaan eli väljästi rakennettuun, mutta laadukkaaksi koettuun ympäristötyyppiin. Tutkittaessa, miten eri kaupunkirakennetyypit, kävely-, pyöräily-, joukkoliikenne- ja autokaupunki (SYKEN luokitus) sijoittuvat nelikenttään, huomataan, että erityisesti autokaupungissa asuvat sijoittuvat oikeaan alanurkkaan.

Laatutekijäindeksi eri osissa Järvenpäästä

Laatutekijöiden toteutumisastetta voidaan tarkastella alueellisesti myös hieman tarkemmin. Ylläolevassa teemakartassa kuvataan vastaajakohtaisesti laatutekijöiden toteutumisindeksi. Kartan luotettavuuteen vaikuttaa vastaajien määrä kullakin alueella, joten Järvenpään reuna-alueiden visualisointiin Jamppaa lukuun ottamatta, josta oli runsaasti vastaajia, tulee suhtautua kriittisesti. Ko. alueilla myös väestötiheys on pieni. Visualisointi osoittaa, että lähinnä Jamppaan ja Pöytäalhon kaupunginosissa, ja osissa Loutin ja keskustan alueita laatuindeksin arvo on saa myös neutraaleja ja negatiivisia arvoja (värit vihreästä siniseen) eli negatiivisten laatutekijöiden koettu toteutuminen oli voimakkaampaa tai yhtä voimakasta kuin positiivisten laatutekijöiden toteutuminen. Kyseiset alueet ovat luonteeltaan pääosin kerrostaloalueita. Suurin osa Järvenpäästä lukeutuu kuitenkin alueisiin, joilla positiiviset laatutekijät toteutuvat negatiivisia useammin, eli laatuindeksin arvo on positiivinen.

Laatutekijöiden toteutuminen, viheralueet & rakentamisen tiiviys

	Positiivisten laatutekijöiden toteutuminen	Negatiivisten laatutekijöiden toteutuminen
Tiiviys: kerrosala	-.210**	.178**
Tiiviys: asuntojen määrä	-.234**	.207**
Tiiviys: väestö	-.238**	.217**
Viherympäristö: metsä	.126*	-.129*
Viherympäristö: pelto	.185**	-.164**
Viherympäristö: puisto	ns.	ns.
Viherympäristö: kaikki	.187**	-.184**

Taulukosta käy ilmi, että positiivisten laatutekijöiden toteutuminen korreloi merkitsevän positiivisesti viheralueiden määrään asuinaluetasolla, kun sitä mitattiin metsä- ja peltoalueiden määrällä tai viheralueiden kokonaismäärällä yksilöllisten buffereiden sisällä. Sen sijaan yhteyttä puistoalueiden määrään ei löytynyt. Korrelaatio rakentamisen tiivyyteen asuinaluetasolla oli puolestaan negatiivinen mitattuna sekä kerrosalana että asuntojen tai väestön määränä.

Negatiivisten laatutekijöiden toteutuminen noudatti käännteistä kaavaa. Negatiivisten laatutekijöiden toteutuminen oli sitä voimakkaampaa, mitä tiiviimmin rakennettu asuinympäristö oli (positiivinen korrelaatio). Viheralueiden määrään nähden yhteys oli päinvastoin sen suuntainen, että negatiivisten laatutekijöiden aktualisoituminen oli sitä vähäisempää mitä enemmän viheralueita oli.

Laatutekijät & hyvinvointi

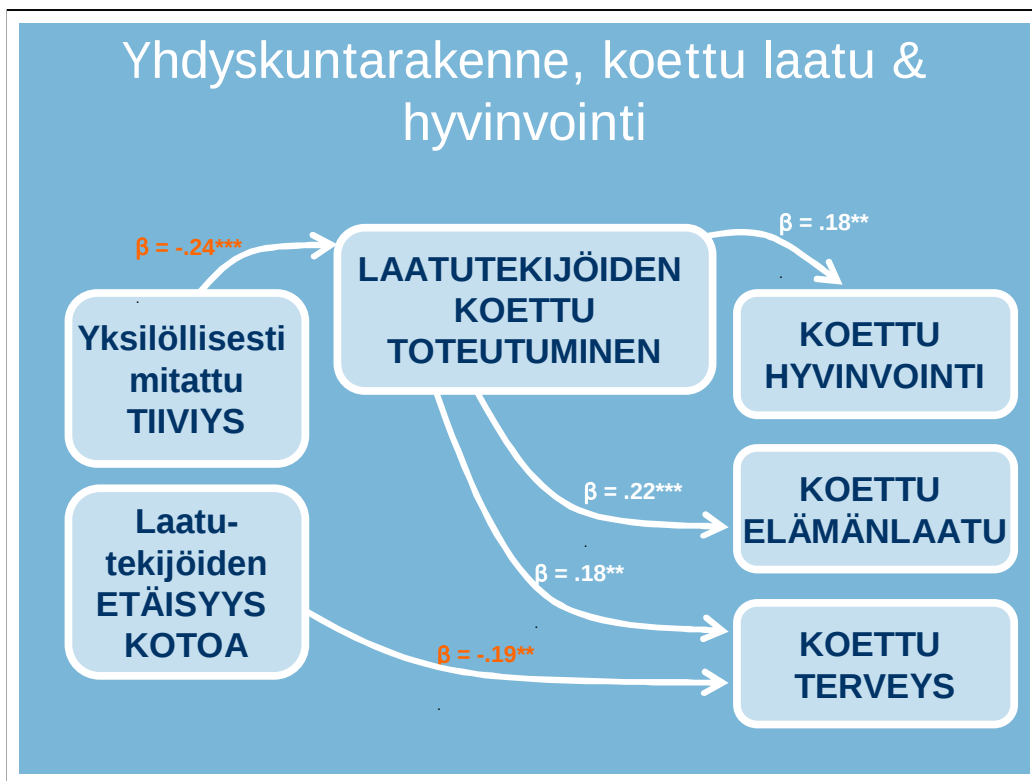
	Laatutekijöiden toteutuminen omassa elinympäristössä	Laatutekijöiden henkilökohtainen merkitys	Koettu mahdollisuus vaikuttaa laatutekijöihin
Yleinen hyvinvointi (GHQ –mittari)	.177**	.129*	ns.
Koettu elämänlaatu	.267**	.151*	.154*
Koettu terveys	.194**	.228**	ns.

OPPIVA
KAUPUNKISUUNNITTELU
JA ASUMISEN ARKI

Laatutekijöiden toteutuminen ja niiden henkilökohtainen merkitys korreloivat merkitsevästi asukkaiden kokemaan yleiseen hyvinvointiin, elämänlaatuun ja terveyteen. Lisäksi kokemus omista vaikutusmahdollisuuksista laatutekijöihin oli yhteydessä asukkaiden kokemaan elämänlaatuun. Hyvinvointitekijöitä mitattiin tutkimuksessa samoilla mittareilla, joita käytettiin Terveys 2000-hankkeessa. Koettua elämänlaatua ja terveyttä tutkittiin yksittäisillä muuttujilla ja yleistä hyvinvointia kansainvälisesti paljon käytetyllä General Health Questionnaire –mittarilla, joka keskittyy yleiseen, koettuun henkiseen hyvinvointiin.

Asukkaiden hyvinvoinnin kannalta ei siis ole yhdentekevää, miten laadukas (siis henkilökohtaisilla laatukriteereillä mitattuna) heidän elinympäristönsä on. Samalla alussa esitetty teoria ihmisen ja ympäristön välisestä yhteensopivuudesta ja sen kytkeytymisestä hyvinvointiin, saa vahvistusta.

Ylläoleva kaavio tiivistää tutkimuksen tulokset. Kaavio perustuu sarjaan regressioanalyyssejä.

Analyysit paljastivat, että mitä tiiviimmin rakennetussa ympäristössä asukkaiden koti oli, sitä huonommin heidän itse määrittelemänsä, yksilöllisesti tärkeät laatutekijät toteutuivat. Omien laatutekijöiden toteutuminen puolestaan selitti merkittävästi koettua hyvinvointia, terveyttä ja elämänlaatua. Mitä paremmin omien laatutekijöiden koettiin toteutuvan omassa elinympäristössä, sitä hyvinvoivemmaksi asukas koki itsensä. Laatutekijöiden etäisyys kotoa selitti merkittävästi koettua terveyttä mutta ei koettua yleistä hyvinvointia tai elämänlaatua. Yhteys oli negatiivinen mikä tarkoittaa sitä, että mitä pienempi etäisyys omiin laatutekijöihin oli, sitä paremmaksi koettiin terveys.

Kaikki ylläolevat yhteydet eri tekijöiden välillä säilyivät merkitsevinä, vaikka 7 eri taustatekijän vaikutus huomioitiin (ikä, sukupuoli, sosioekonominen asema, talotyyppi, hallintamuoto, lapsia vai ei, asunnon pinta-ala).

Ylläolevat analyysit mahdollistavat aluksi esitetyn hypoteesin testaaminen siitä, että aktualisoituneet tarjoumat voivat toimia välittävänä mekanismina koetun hyvinvoinnin ja elinympäristön fyysisten piirteiden välillä. Kuten tulokset osoittavat, elinympäristön tiiviys ei ole suoraan yhteydessä koettuun hyvinvointiin, vaan yksilöllisesti merkityksellisten tarjoumien aktualisoitumisasteen kautta.

Eheyttävän yhdyskuntasuunnittelun keskeinen haaste C

Laatutekijöiden toteutumista ja yhdyskuntarakenteen tiiviysastetta yhtäaikaaisesti tarkastelemaan nelikenttään sijoitettuna järvenpäälaisten asukkaiden elinympäristö sijoittui useimmiten ruutuun, joka edusti väljästi rakennettua, laadukkaaksi koettua ympäristöä. Asukkaiden kokemukset siitä, että väljä ympäristö toteuttaa heidän itse määrittelemänsä laatutekijät paremmin kuin tiiviisti rakennettu ympäristö, on aika ottaa tosissaan.

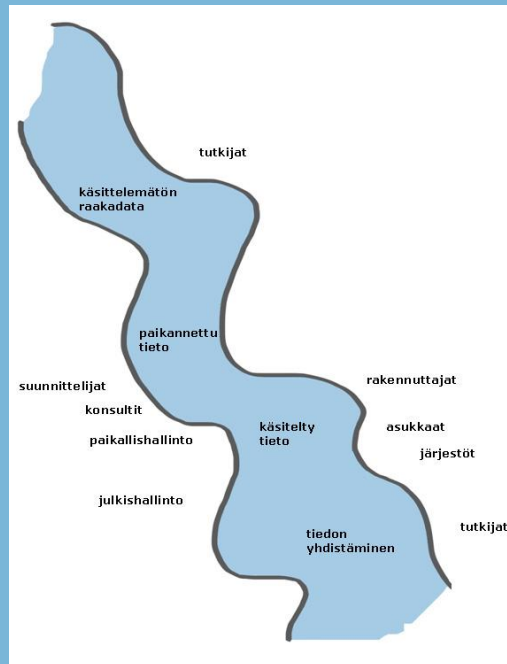
Eheyttämispolitiikan suuri haaste on jatkossa se, miten tiivis yhdyskunta voitaisiin entistä useammin kokea samalla laadukkaana, omia laatutekijöitä tukevana elinympäristönä. Ei ole mahdotonta pyrkiä turvaamaan myös tiiviimmin rakennetussa ympäristössä esimerkiksi asukkaiden toiveet luonnonläheisyydestä, turvallisuudesta ja omasta rauhasta. Esimerkiksi se, miten taataan vihernäkymät mahdollisimman monesta ikkunasta tai vahvistetaan pihojen tarjoumia, on haaste urbaanin ympäristön suunnittelussa.

Vogt & Marans (2003) kummastelivat sitä, että luonnonläheisyyttä arvostavat asukkaat ovat samalla autokaupungin kannattajia. Myös Järvenpään tutkimuksen tulokset näyttävät olevan melko samansuuntaisia. Asukkaat eivät tunnu näkevän ristiriitaa siinä, että he arvostavat luonnonläheisyyttä samalla kun heidän yksityisautoiluun tukeutuva asumisen tapansa saastuttaa ympäristöä. Asukkaat arvostavat luonnonläheisyyttä kuitenkin aivan eri syistä kuin tutkijat, pikemmin elpymisen paikkoina ja kauniina maisemina kuin ekologisista syistä. Kaplan ym. (2004) huomauttavat, että keskustelussa tiivistämisestä on aina kyse myös näkökulmasta ja tarkastelutasosta. Yhdyskuntarakenteen tiivistäminen säilyttää väljyyttä yhtäällä samalla kun se lisää tiiviyyttä toisaalla. Kyse on siten myös siitä, onko asukkailla väljyyttä omalla tontilla vai yhteisillä alueilla. Vaikka tutkimustiedon perusteella voi asukkaiden näkökulmasta olla vaikea puolustaa tiiviyn lisäämistä, on muistettava, että samalla säästetään olemassa olevia vapaita alueita tuhoutumasta. Jos tuleva eheyttävä suunnittelu onnistuu asukkaiden keskeisten laatutekijöiden vaalimisessa, kuten lähiluontoalueiden säilyttämisessä riittävän rauhallisina ja turvallisina, ehkä myös tiivistämisen hyväksyttävyys yksilötasolla paranee.

PehmoGISin tuottaman tiedon moninaisuus

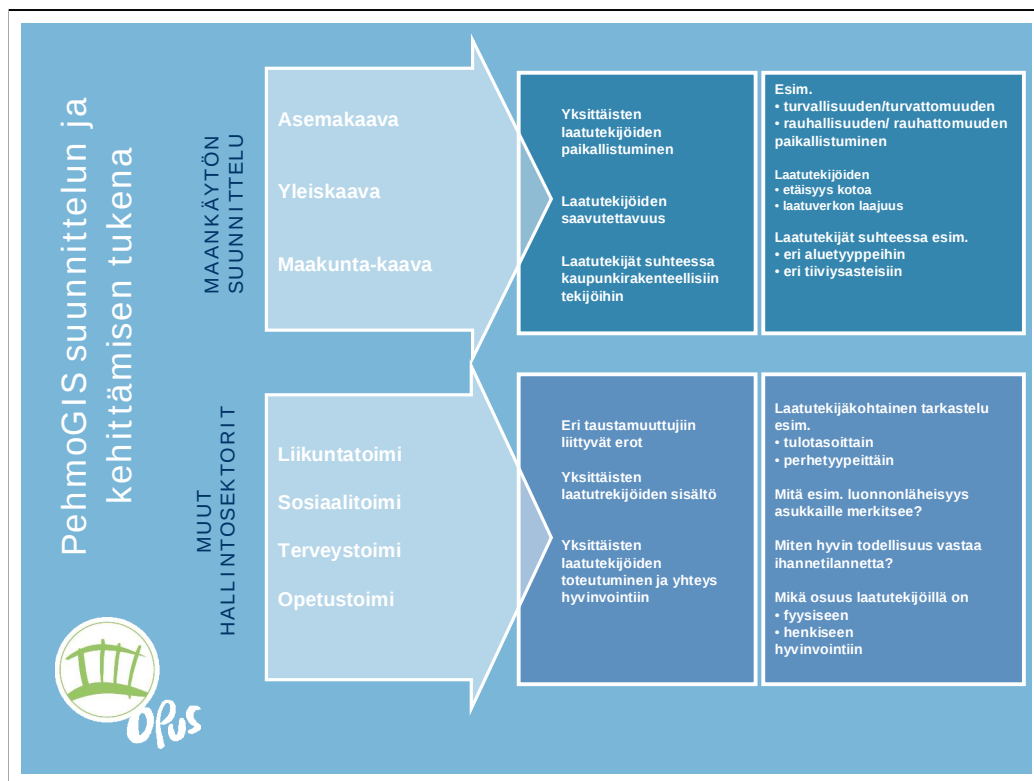
OPPIVA
KAUPUNKISUUNNITTELU
JA ASUMISEN ARKI

Kokemukset pehmoGIS-menetelmästä osoittivat, että asukkaiden tuottama tieto elinympäristön laatutekijöistä on monipuolista ja eriasteista. Kuvassa havainnollistetaan pehmoGISn avulla tuotetun tiedon virran moninaisuutta sekä niitä eri toimijoita, joita tämä 'pehmeä' tieto saattaa kiinnostaa.

PehmoGIS-sovelluksella kerätty tietokanta muistuttaa perinteistä tutkimusaineistoa, jolloin sitä voidaan käsitellä henkilöihin pohjautuvana kvantitatiivisena datana. Laatutekijöiden paikantuminen kartalle tekee aineistosta monipuolisemman. Aineiston tarkastelumahdollisuuksia laajentavat vastaajien laatutekijöiden, kotien ja palveluiden sijaintiin pohjautuvat analyysit. Tässä vaiheessa tiedosta ehkä ovat kiinnostuneita lähinnä tutkijat ja suunnittelijat.

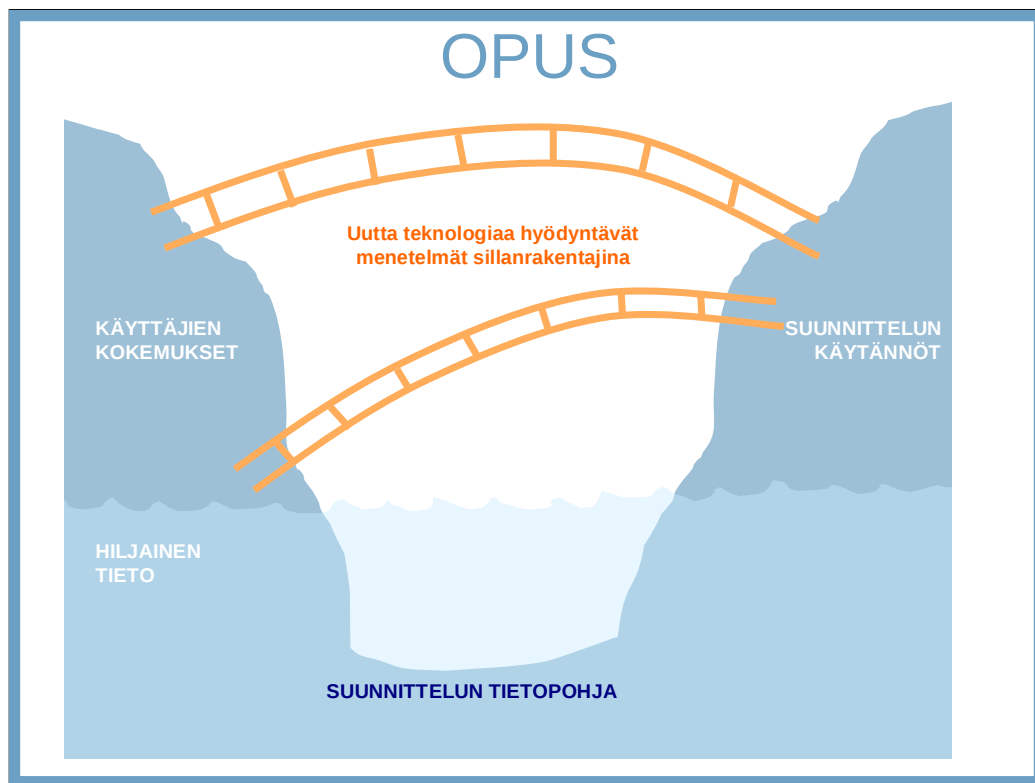
Raakadatatista seulottu jalostetumpi tutkimustieto kiinnostaakin ehkä jo huomattavasti laajempaa joukkoa - myös itse asukkaita. Epävirallisen asukkailta kerätyn 'pehmeän' tiedon yhdistäminen virallisen paikkatiedon kanssa laajentaa tietopohjaa edelleen. Syntyy uusia analyysimahdollisuuksia, ja toisaalta eri toimijat kiinnostuvat aineiston pohjalta saaduista tuloksista. Asukkailta kerätty tieto voidaan jopa muuttaa mielipiteestä ns. virallisemmaksi asiatiedoksi kiinnittämällä sitä paikkoihin. Silloin siitä tulee kiinteämpi osa olemassa olevaa, suunnittelijoille tuttua paikkatietojärjestelmää.

Asukkaiden tuottamaa kokemuksellista arviointitietoa voidaan hyödyntää erilaisissa suunnittelutehtävissä ja kaupunkisuunnittelun eri tasoilla. PehmoGISillä tuotettu tieto tarjoaa mielenkiintoisia näkymiä esimerkiksi alueellisten erojen arvioinnissa muillekin hallintosektoreille.

Liikuntatoimi, sosiaali- ja terveystoimi sekä opetustoimi voisivat hyötyä asukkaiden kokemuksellisesta tiedosta. Kartalla voitaisiin esittää lapsille tai vanhuksille tärkeitä paikkoja tai ongelmallisia alueita selkeinä visualisointeina, jotka perustuvat juuri näiden ryhmien kokemuksiin omasta elinympäristöstään.

Asukkailta kerätty kokemuspohjainen tieto palvelee suunnittelun eri tasoja, sillä asukkaiden paikantamia laatutekijöitä voidaan tarkastella joko koko kunnan mittakaavassa tai aluekohtaisesti. Asemakaavatasoisessa suunnittelussa on hyödyllistä tarkastella kyseisen suunnittelukohteen ympäristöön paikannettuja laatutekijöitä. Yleiskaavatason suunnittelua palvelee puolestaan jo tieto siitä, miten positiiviset ja negatiiviset laatutekijät sijoittuvat ja ryhmittyvät kunnan alueelle. Tällöin voidaan arvioida yleispiirteisesti kaupungin eri osa-alueiden luonnetta asukkaiden näkökulmasta. Yksittäisten laatutekijöiden vieminen erillisille tasoille paljastaa kuitenkin vielä tarkemmin kunnan eri alueiden ominaispiirteitä ja välittää näin asukkaiden kokemuksia eri alueista. Tällöin voidaan tarkastella esimerkiksi rauhallisten alueiden ja rauhottomien alueiden sijaintia ja tutkia fyysiseen ympäristöön liittyviä suunnitteluratkaisuja.

Tämä tutkimus jatkuu OPUS-hankkeessa. Seuraavaksi tutkitaan Mäntsälän, Keravan ja Nurmijärven asukkaiden laatutekijöitä ja niiden toteutumista.

OPUS-hankkeen kantavana ajatuksena on toimia sillanrakentajana asukkaiden omaavan hiljaisen tiedon, käyttäjien kokemusten ja käyttäjiä koskevan tutkimustiedon sekä suunnittelun käytäntöjen välillä. Eräänä uutena sillanrakennuksen keinona voivat toimia myös uutta teknologiaa hyödyntävät menetelmät, joista äsken esitelty pehmoGIS-menetelmä on eräs esimerkki.

KÄSITELLYT, KÄYNNISSÄ OLEVAT TUTKIMUSHANKKEET

EHEÄ-hanke

Yhdyskuntarakenteen eheyttämisen toimivuus ja elinympäristön laatu. Toimintapolitiikat, mittarit ja ihmisten arjen käytännöt. TKK/ YTK, SYKE, TTY. Rahoittaja: Ympäristöministeriön ympäristöklusteri. Vastuullinen johtaja: Rauno Sairinen.

OPUS-hanke

Oppiva kaupunkisuunnittelu ja asumisen arki. TKK/ Arkkitehtiosasto, TKK/ SimLab. Rahoittaja: TEKES. Vastuullinen johtaja: Riitta Smeds. Opus.tkk.fi

Julkaisut

Kyttä, M. & Kahila, M. (2006) PehmoGIS elinympäristön koetun laadun kartoittajana . TKK/ Arkkitehtiosasto & Yhdyskuntasuunnittelun tutkimus- ja koulutuskeskus. Julkaisu xx. Tulossa.

opus

OPPIVA
KAUPUNKISUUNNITTELU
JA ASUMISEN ARKI